

PAUL KENNEDY

PREPARING FOR THE TWENTY-FIRST CENTURY

(*Felkészülés a 21. századra*)

London, 1993.

A szintetizáló készségéről ismert, főleg 19. századdal foglalkozó fiatal brit történész a nyolcvanas évek elején Amerikába, az East Anglia egyetemről az előkelő Yale-re távozott. Ekkor ugyanis kilátástalan volt angliai előmenetele (mint annyi kitűnő kortársáé): a professzori székek foglaltak voltak. Személyes tapasztalatból, Kennedy-vel való beszélgetésből tudom, hogy sokáig visszavágyott az angol vidéki tájakra, pubokhoz, mind-ahhoz, ami egy angol intellektüel relaxációját jelentette.

Amerikában írt első nagyobb lélegzetű munkájával *The Rise and Fall of the Great Powers* (amely Magyarországon is megjelent) Amerikában fontos személyiséggé, a történelemszociológiában pedig közismertté vált. A szerző zsenialitásával csak szorgalma vetekszik. Könyvének érdeme az is, hogy a történelmi olvasmányoktól annyira tartózkodó üzleti köröket is meghódította – legalábbis Amerikában. Újabb könyve, a „*Felkészülés a huszonegyedik századra*” ismét nagy érdeklődést keltett személye és munkássága iránt.

Kennedy a hetvenes és nyolcvanas évek fejlődését áttekintve tudományos következtetéseket kísérel meg levonni a 21. század első évtizedeire. Szélesen értelmezett történelmet akart adni, s úgy vélte, hogy átfogó tudásával rá tud mutatni azokra a tényezőkre, amelyekkel az eljövendő században a politikusoknak, közéleti személyiségeknek, gazdaságtörténészeknek, földrajztudósoknak és másoknak foglalkozniuk kell majd. Nem futurológus ő, a jelen figyelmeztető adataival mutat a jövő problémái felé. Ilyenek: égitestünk felmelegedése, a zöld forradalom, a biotechnológia fejlődése a mezőgazdaságban, a lakosság menekülése a harmadik világból,

az automatizált robotgyártás fejlődése, a kommunikációs forradalom és az a politikai-gazdasági ellentmondás, amely egyre inkább erősödik a helyi politikai nacionalizmusok és a globális multinacionális gazdasági és pénzügyi egységek között. Ez nem jövendőlés, ez ténylegesen van, s minden történésnek joga a felismert és leírt jelenségekből következtetni a fejlődés vagy visszafejlődés tendenciáira. Ezért érthetetlen az a némely, könyvét ismertető szakmai vélemény, miszerint előrejelzéseket veszélyes adni.

Kennedy végeredményben harminc évet szintetizál. Kifejti, hogy míg az egyének látják a veszélyeket – sőt vállalatok is, intézmények is –, a kis és nagy államok kevés kivétellel nem foglalkoznak az intő jelekkel. Szerinte Japán, Korea és más délkelet-ázsiai államok, valamint Németország, Svájc, a skandináv államok és talán a közös piaci országok érzékenyebbek e problémák irányában, mint a többség. De ezeknél is hátráltató tényezők: a lakosság növekedése, a tartalékok kimerülése, a környezeti ártalmak stb. Kennedy látásmódja történeti: rehabilitálja például Malthust, akit annyiszor lejáratnak. Mint kifejti, Malthusnak teljesen igaza volt abban, hogy az ország lakosságának 25 évenkénti megkétszereződése maga után vonja a versengést a fogyasztás és az erőforrások között.

Kennedy könyve három részre bontódik. Az első írja le a malthusi tanok – szerinte – napjainkig ható érvényességét, feltérképezi a jelenlegi környezeti és technológiai erőket. A második részben ezeknek az erők kihatásait elemzi a világ fontos pontjain, így Kínában, Indiában, a fejlődő országokban, a korábbi Szovjetunió területén, Japánban és az Egyesült Államokban, s rámutat a várható nyertesekre és vesztesekre a piacokért, erőforrásokért és gazdasági növekedésért folytatott küzdelemben. A harmadik rész azt vizsgálja, hogyan tudnák a különböző közösségek legjobban előkészíteni magukat a történésekre. Ez a felépítés egy orvosi diagnózisra emlékeztet, amely a megoldásra is keres receptet. Kennedy látásmódjában a globalitás a megragadó: hiszen egy világban élünk, minden, ami itt történik – nukleáris robbanás, erdőirtás, az ózon szennyezése – mindenkire kihat.

Kennedy könyvét egyaránt lehet borúlátónak és derűlátónak értékelni. A helyzet felmérésnek eredménye: borúlátás. A kivezető út lehetősége: van remény. De vajon nem érvényes-e ma is, amit Th. Carlyle több mint egy évszázada fogalmazott meg: „Egy ember sem lát messzire és a legtöbbször az órájánál sem lát tovább.”